

# Nøytralitetspolitiske betraktninger om det tyske overfall på Danmark og Norge i april 1940

## Betraktninger etter en militærhistorisk studiereise

Av professor Dr. W. Schaufelberger, Zürich universitet.

Oversettelse ved Andreas Hauge.

Sommeren 1982 har Selskapet for militærhistoriske studiereiser (GMS) befattet seg med det strategiske overfall som den tyske Wehrmacht gjorde på de nøytrale skandinaviske småstater Danmark og Norge 9. april 1940. Studiereisen ble forberedt under sommersemesteret 1982 gjennom parallellseminar ved universitetene i Bonn og Zürich. I løpet av seminarene møttes de to gruppene i Freiburg til arbeidsmøte. Problemene ble gjennomdiskutert og de første slutninger utvekslet.

Fra 21. til 31. juli 1982 fant så studiereisen sted. Ruten fulgte jernbane til Kiel, med ferje til Oslo, med jernbane til Bergen, med hurtigruten til Trondheim, med fly til Narvik, og derfra igjen med fly over Oslo til København, derfra hjem med jernbane. Under ledelse av professorene Dr. h.c. W. Hubatsch (Bonn) og Dr. W. Schaufelberger (Zürich) besto gruppen av militærhistorisk interesserte personer, politikere, vitenskapsmenn, studenter, assistenter, professorer og offiserer fra marine og hær, tyskere og sveitsere. Sammensetningen ble et interessert og interessant selskap. Nettopp denne sammensetningen fra forskjellige synsvinkler med de forskjellige

betraktninger beriket studiene gjensidig. Særlig storartet var den støtte som ble ydet av det norske forsvar.

Foredrag og omvisninger i havner og byer, støttepunkter og festninger av vitenskapsmenn, sjefer fra hær og marine, men også krigsdeltagere, møte med mennesker og landskap beriket og utfylte de tidligere slutninger fra studierommene med nye dimensjoner.

Noen uker etter reisen kom så reisegruppen sammen i Freiburg. Ved denne anledning ble der fremlagt tilleggsinformasjoner, i livlige diskusjoner ble inntrykk og resultater fremlagt, avveiet og kritisk bedømt.

I vintersemesteret 1982—83 lyktes det å organisere en gjesteforelesning av den norske historiker, professor Dr. Magne Skodvin, som hadde vært forhindret fra å delta under reisen, over «Weserübung» sett fra norsk synspunkt.

Før forfatterenes egne sluttbemerkinger blir presentert, skal jeg gjennomgå noen av de historiske hendelser til innledning.

---

### «Weserübung», overblikk

---

Efter lynkrigen mot Polen i september 1939, som åpnet den

2. verdenskrig, grupperte den seierrike tyske Wehrmacht seg om mot Frankrike, og de videre krigshandlinger i Europa var bare et tidsspørsmål. Til alminnelig overraskelse kom det neste slag ikke i vest men i nord, mot de nøytrale småstater Danmark og Norge.

I morgendemringen 9. april 1940 ble samtidig de viktigste havner, flyplasser og noen nøkkelposisjoner i begge land besatt av tyske tropper gjennom luften, og over sjøen. Danmark ble besatt uten vanskeligheter. Etter få timer godtok den danske konge det tyske ultimatum. I Norge derimot lyktes ikke, som håpet, en besettelse uten kamp. Deler av Marinen og kystfestninger satte seg til motverge mot de tyske avdelinger, ugunstig vær og luftforsvar vanskeliggjorde den planlagte besettelse av flyplasser. Imidlertid ble i løpet av timer byene Narvik, Bergen, Stavanger, Egersund, Kristiansand og Oslo erobret. Stavanger og Oslo ble besatt etter at flyplassene Sola og Førnebu ble erobret.

For tyskerne dreiet det seg i første rekke om å oppnå landforbindelse mellom de isolerte brohoder. Dette ble vanskeliggjort ved dårlige veier, store distanser, vinterproblemer og nordmennenes motstand som

øket. Samtidig ankom etter hvert engelske og franske tropper. Knappt en uke etter den tyske landgang begynte nemlig i Trondheim og Narvik-områdene motoperasjoner fra vestalliert side. I Trondheim-området mislyktes forsøket på å ta igjen byen og begynne fremrykning mot Oslo. Derimot lyktes det tyskerne å opprette forbindelse mellom Oslo og Trondheim ved fremrykning gjennom Gudbrandsdal og Østerdal, og å tvinge de engelske og franske tropper til tilbaketog.

I Nord-Norge derimot, hvor general Dietls bergjegere, forsterket med marinefolk fra ti jagere, sto overfor et overlegent alliert ekspedisjonskorps, hellet utviklingen mot en krise. Narvik gikk tapt, og med siste kraft ydet tyskerne motstand langs malmбанen og i fjellene mot Sverige. De allierte så ut til å stå nær en seier, da utviklingen i Frankrike, med den dramatiske evakuering av det engelske ekspedisjonskorps stilte England og Frankrike overfor nye oppgaver, som var viktigere enn en taktisk seier i Norden. De allierte troppene innskipet seg også i Nord-Norge, og dro tilbake til England. Narvik ble igjen besatt av «Gruppe Dietl», og 10 juni undertegnet sjefen for de nordnorske tropper på ordre fra den emigrerte konge i London kapitulasjonen.

De tyske tap under operasjon «Weserübung» gikk opp i 5 600 soldater. Luftwaffe tapte 110 fly og marinen tre kryssere, elleve jagere og seks ubåter.

#### Militære aspekter:

Den som betrakter «Weserübung» gjennom sveitsisk optikk, vil ofte finne ut at det lønner seg å gå dypere ned i betraktningene.



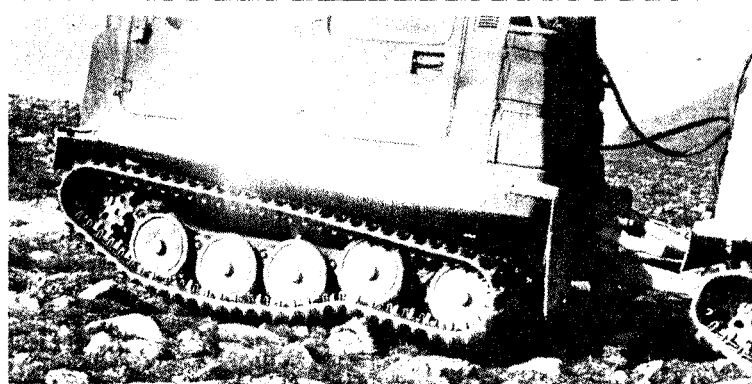
Fiere og mer moderne hjelpemidler for å lage maten hurtigere og bedre fra

# Beha

## STORKJØKKEN

Mer enn 50 års erfaring sikrer gjennomprøvede og solide apparater. Vi står til tjeneste med tilbud og gode råd forat kjøkkenet skal bli mest mulig effektivt.

**BEHA-HEDO A.S**  
Postboks 82 - SKIEN



«Bv 206»  
benytter belter fra

# VIKING

**mjøndalen a.s**

Telefon 03/87 62 90  
Telex 715 15, Postboks 55,  
3051 Mjøndalen, Norway

Av interesse på *taktisk område* er f.eks. det tyske fremstøt fra Oslo langs Bergensbanen, og i retning Trondheim, og da særlig motstanden fra norske småavdelinger, som var vant til klima og lende, langs kommunikasjonslinjene. Særlig lærerike er kampene om Narvik, hvor en tallmessig underlegen tysk kampgruppe, som står alene uten tilstrekkelig luftunderstøttelse og forsyninger, gjennom dyktighet og høy kampmoral klarer seg like til slutten, og det i et infanteristisk sett sterkt lende med mange muligheter.

Meget lærerikt fra *operativ* betraktning er også denne første på sin måte trekombinerte operasjon fra den tyske Wehrmacht. Tyngdepunktet ligger i åpningsfasen hos marinen, som forbi den engelske Home Fleet og norsk kystforsvar bringer troppene frem til landing. De etterfølgende erobringene til hæren. Over dette lå Luftwaffe, dekket anmarsj og samling, medvirket ved landing og fremmarsj inn i landet, og hadde vesentlig andel av forsterkning og forsyning.

At de overlegne britiske sjøstridskrefter ikke klarte å forhindre landingene, blir helst ført tilbake til Luftwaffes overlegenhet. Man leser at britene måtte gjøre den bitre erfaring, at såkalt sjøherredømme og samtidig luftoverlegenhet var blitt en tom formel. Helt overbevisende er denne forenklede erklæring ikke, for britene tok ikke kampen opp om luftherredømmet. De britiske større krigsskip led omtrent ikke tap fra det tyske luftvåpen. (Foredrag av professor Riste i Oslo).

At overraskelsen lyktes for tyskerne kan tilskrives de mange feilgrep og feilaktige situasjonsbedømmelser grunnet på forutbestemte meninger.

Dette førte til handlingslamelse i kritiske faser. Militære og historiske kommentarer i den allierte leir gjør ikke forsøk på å undersøke dette. (Cartier, Lidell Hart). Dette er nemlig hovedinntrykket, at de ansvarlige på alliert side hadde noe likeverdige å møte den tyske dynamikk med.

---

#### Den norske nøytralitet sett fra alliert side

---

Særlig, og av aktuell interesse for en sveitser, er de strategiske og sikkerhetspolitiske erfaringer ved «Weserübung». I Danmark og Norges tilfelle, og også for Sveits, dreier det seg om nøytrale småstater, hvis første mål er ikke å bli innviklet i krig. Ved første blikk skulle det se ut til at Skandinavias geostrategiske beliggenhet i utkanten skulle være bedre enn for Sveits, som lå i sentrum for konfliktene. Ser man nærmere på det, viser det seg at den strategiske interesse fra de krigførende parter etter krigsutbrudd av forskjellige grunner har forandret seg. Tilliten til de allierte hadde etter den første politiske og militære utvikling sunket, særlig etter Polens undergang, da de allierte hadde vært handlingslammede tilskuere. Passivitet var dårlig egnet til å bevare eller gjenvinne tillit hos dem som hadde satt sitt håp til den allierte side.

På grunn av den manglende balanse i rustningene, var en offensiv mot hovedmotstanderen uaktuell, og man måtte gripe til *indirekte strategiske midler*: Diplomatiske og økonomiske virkemidler i periferien. Dermed forandret Skandinavias strategiske beliggenhet seg straks, idet det her lå gunstige forutsetninger for økonomisk og også militær krigføring. Økono-

misk idet det kunne lykkes å avskjære tyskerne fra den svenske jernmalm. Her så de allierte til og med mulighetene for en krigsavgjørende virkning. Militært i det en væpnet tysk motaksjon i Skandinavia under vanskelige operative og taktiske betingelser, kunne drive de aktuelle stater over i den allierte leir.

I den allierte *planlegging* dukker det opp to forskjellige aspekter «sekundær plan»; å avbryte jernmalmløpet langs norskekysten ved minefelter og marineinnsats. (Minor Plan). Den «primær plan» inspirert av finske rop om hjelp til den russisk-finske vinterkrig fra Norge å sende forsterkninger til Finland, og samtidig besette grubeområdet Gällivare i Sverige. (Major Plan).

Hva som på tidspunktet «Weserübung» var den virkelige *hensikt* for de allierte, blir idag vurdert forskjellig. En oppfatning er at det utviklet seg til et kappløp mot Skandinavia mellom to parter. 7. april hadde de allierte bestemt seg for primærplanen, men tyskerne kom dem få timer i forkjøpet. (Hübatsch): Nylig tilgjengelige britiske og franske kilder viser at allierte forberedelser ble iverksatt og avblåst flere ganger.

Grunnen til avblåsningene var informasjon om en forestående tysk offensiv i vest i midten av januar, og så igjen Finlands kapitulasjon midt i mars. Også indre uenighet mellom de allierte regjeringer og krigskabinett spilte inn. Den «sekundære plan» ble så iverksatt 8. april i norske farvann. De tallmessig svake tropper i beredskap for en tysk reaksjon på mineleggingen, sto klare. Tysk reaksjon ble, fra et militært synspunkt holdt for lite sannsynlig.

Det står imidlertid fast at

Norges (og også Sveriges), erklærte nøytralitet ikke var grunn god nok til ikke å intervenere. Vel forsøkte britene, av hensyn til de nøytrales offentlige mening og også av hensyn til «Commonwealth-statene», å utvirke en gjennommarsjtillatelse for ekspedisjonskorpset i Norge og Sverige til fordel for Finland. På den annen side rettferdiggjorde f.eks. etter Churchill's mening, de alliertes kamp for rett og frihet til nød et forbigående rettsbrudd, hvis det derigjennom kunne oppnåes fordel på veien mot en endelig seier.

Enda mindre skrupler overfor et nøytralitetsbrudd i Skandinavia hadde franskmennene. For dem gikk det i første rekke ut på å få tyskerne til å splitte sine krefter med innsats nordover, før den tyske offensiv mot Frankrike brøt løs. Eventyrlige planer, som den med landgang i Petsamo, bedrageriske løfter til Finland for å tøye deres motstandsvilje med selv å delta i krig mot Sovjet for derigjennom å ramme kommunismen hjemme i Frankrike, er eksempler. I den treffende formulering fra en historiker sier han at franskmennene lover mer enn de kunne holde. Interessemotsetningene mellom vestmaktene på grunn av forskjellige målsetninger gikk fra Storbritannias side ut på blokade av Tyskland mens Frankrike ønsket først og fremst en «annen front». Dette bidro i første rekke til en ubestemt krigføring, og heller liten respekt for den norske nøytralitet.

---

#### Den norske nøytralitet sett fra tysk side

---

For Tyskland stilte utgangspunktet seg anderledes. Etter å ha slått Polen, måtte det neste



# KRONE

I OVER 100 ÅR ET LEDENDE MERKE I TRIKOTASJE

A/S SALHUS TRICOTAGEFABRIK 5086 SALHUS

## VI KAN FLYTTING

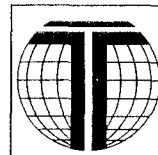
La vår erfaring komme Dem til gode.  
Flytting og møbeltransport.



Pakking - Transport - Assurance - Lagring - Inn og Utland

## FLYTTESPEKIALISTEN

Postboks 19, 1472 Fjellhamar, Strømsvn. 6-8  
1473 Skärer - Tlf. (02) 70 55 39



## Teleplan

Teleplan AS  
Førnebuveien 37  
Postboks 69, 1324 Lysaker  
Telefon: 02.532670/121930  
Telex: 18220 telep n

Rådgivende  
ingeniørfirma

JØRGEN LONGEM  
MNIF — MRIF

**TELEKOMMUNIKASJON  
DATATEKNISKE SYSTEM  
INSTRUMENTERING/  
ELEKTRONISK LABORATORIUM**

slag rettes mot hovedmotstanderen i vest. Grunn til diversjon mot det skandinaviske Norden var det ikke, så lenge malmtransporten over Narvik langs den norske kyst var sikret.

Imidlertid hadde Kriegsmarine ved flere anledninger gjort oppmerksom på den fordel som støttepunkter i Norge ville gi i krigen mot Storbritannia. (Raeder, Dönitz). Men ingenting tyder på at Hitler hadde latt seg overbevise av disse fremstillinger. På den annen er det vanskelig å bedømme hvilken betydning de ideologiske avveielser i det storgermanske program (Rosenberg) kunne få på de politisk-militære avgjørelser i forholdet til Skandinavia. I hvertfall i de første måneder av krigen ble den tyske politikk overfor Norge fortsatt, med den avgitte garantierklæring for norsk integritet, så lenge denne ikke ble ødelagt av en tredje makt: Men dette siste ble stadig mer og mer en mulighet. Flere episoder i norske territorialfarvann, særlig «Altmark»-affæren, med befrielsen av britiske sjøfolk, bidro til dette. Befrielsen av de britiske fangene fra det tyske forsyningskipet som ble utført av britiske krigsskip kunne tydes som om Norge ikke var istand til å forsvare sin nøytralitet. Eller enda verre, at Norge trakk i retning av de alliertes leir. Da det nå måtte regnes med allierte hensikter for eller mot Skandinavia, i og med at det i Storbritannia og Frankrike åpent ble diskutert slike muligheter, ble det for den tyske ledelse ikke lenger bare et spørsmål om malmtransporten, men også en trusel fra eventuelle allierte posisjoner i Norge.

Hitler, som ikke var hemmet av et tungvint krigskabinett, avsluttet selv å handle. 2. april bestemte han at den godtatte

operasjonsplan fra 1. mars — Weserübung — om besettelse av Danmark-Norge skulle iverksettes. De første forsyningskip satte seg straks i bevegelse, og 7. april seilte flåteavdelinger med tropper ombord fra tyske havner. I de første morgentimene 9. april trengte de inn i de norske fjorder og havner til en, som de mente, fredelig besettelse.

Forestillingen om at den tyske «Weserübung» var en preventiv operasjon av strategisk defensiv art (Hubatsch), kan ikke oversees, men heller ikke avvises. Apologiske forsøk her og der heller til en forenkling. Monokausale erklæringer for historiske avgjørelsesprosesser oppnår sjelden å tilfredsstillende. I sannhet faller forskjellige faktorer sammen, selv om de har forskjellig vekt: på den ene siden kan man ikke overse tyskernes strategiske interesser, den nasjonal-socialistiske ekspansjonisme, wilhelminsk romantikk og Hitlers karakter (Skodvin), på den annen side den allierte trusel mot Skandinavia, både objektivt og subjektivt sett.

---

#### Den norske nøytralitet sett med sveitsiske øyne

---

Først noen ord om Danmark, som må trekkes inn av hensyn til den militære infrastruktur og kommunikasjoner i forbindelse med den tyske operasjon mot Norge.

For den sveitsiske iakttagere er den danske nøytralitetspolitikk av mindre interesse, da hverken den danske regjering eller det danske folk var innstilt på alvorlig motstand. For danskene dreiet det seg om så lenge som mulig å holde seg utenfor krigen. Dette var bare mulig i den maktpolitiske situa-

sjon i forståelse med Tyskland. I en bedømmelse fra den tyske militære etterretningstjeneste i februar 1940 står setningen: «Den danske regjering legger vekt på gjennom ikke å ruste opp, å demonstrere lojalitet overfor Tyskland». Dermed behøvde ikke tyskerne å vente væpnet motstand ved en besettelse av landet. Det må tilføyes at Danmark heller ikke etter den tyske innmarsj formelt oppga sin nøytralitet, og at denne heller ikke ble underkjent av Storbritannia under krigen.

Norge derimot har kjempet slik at man må snakke om en besettelse av Danmark, men en erobring av Norge, som det forøvrig også ville ha blitt ved en invasjon av Sveits. Men det forandrer ikke noe ved at også den norske nøytralitetspolitikk hadde lidd skipbrudd.

Det kan være av interesse å befatte seg grundigere med dette; det avgjørende spørsmål må være troverdigheten av den norske nøytralitetspolitikk. I all enkelhet dreier det seg om hvorvidt Norge *ville* forsvare seg med all kraft mot enhver angriper, og om det virkelig *var istand til det*. Dertil må man tenke over om Norge, hvis begge disse momenter er tilstede, hadde hatt en sjanse til å bli forskånet for krigen.

Norge hadde i likhet med Sveits ikke vært i krig i halvannet hundre år, og så heller ikke etter utbruddet av den annen verdenskrig, noen alvorlig krigstrusel mot seg selv. Den strategiske situasjonsbedømmelse grunnet seg på en axiomatisk overbevisning om at invasjon mot Norge uten sjøherredømme ikke var mulig. Derfor kom de sjøunderlegne tyskere ikke i betraktning som angripere, og de sjøbeherskene briter hadde ikke noe motiv for et angrep.

Man tiltrodde ikke tyskerne at de av militære grunner ville iverksette en omfattende operasjon mot Norge, og britene heller ikke, men av politiske grunner. Etter begynnende tydelige bestrebelse på å drive nøytralitetspolitikk etter Folkeforbundets regler, hetlet stemningen mer til Storbritannia. Ikke minst som sjøfartsnasjon (fjerde største i skipstonnasje) var det nødvendig å beholde et godt forhold til den store britiske sjømakt. Den nøytralitetspolitiske situasjon ble så mye vanskeligere nettopp fordi det allierte trykk på Norge begynte å stige. De spente forbindelser til Storbritannia, og absolutt ikke muligheten for en tysk invasjon, sto i de avgjørende dager i forgrunnen for den norske regjering. På denne bakgrunn blir det kanskje lettere å forstå at de norske stridskrefter under begynnelsen av den tyske invasjon ikke var kampklare.

Størstedelen av landstridskreftene var ikke mobilisert. Mobiliseringsordren i de tidlige morgentimer 9. april fulgte kort etter de tyske landsetninger, og gjennomføringen led derfor både under den raske tyske aksjon, og forvirring og usikkerhet.

Et annet spørsmål er selvfølgelig hvor virkningsfull kampen hadde blitt, hvis mobiliseringen kunne vært gjennomført planmessig. Etter forskjellig mening var nemlig de norske forsvarsforberedelser på mange områder utilstrekkelige, ifølge to forskjellige beskrivelser fra den tiden.

Etter den statlige undersøkelseskommisjon av 1945 var de norske stridskrefter på sommeren 1939 «ytterst svake, fattigslig utrustet til å beskytte nasjonen, for ikke å snakke om å utføre virkningsfulle anstengelser i åpen krig»: (Undersø-

kelsesrapport, Oslo 1947). Også etter tysk oppfatning i februar 1940, som skulle få alvorlig betydning for den pågående planlegging av «Weserübung», hadde de norske stridskrefter liten vekt. Den allerede siterte bemøttelse fra Oberkommando des Heeres uttrykker det slik: «Korte øvelser gjennom flere år har bragt brukbare resultater. Offiserskorpset er for gammelt og lite tjenesteivrig. Høyere tenkning ligger fjernt for de fleste. Fransk og engelsk innflytelse er fremherskende. 75% av offiserene gjør bare tjeneste under 84 dagers rekruttskoler. Om vinteren arbeider de i sine egne yrker. Et stort minus er en stor mangel på høyverdige underoffiserer, og også i mangel på bekledning, utrustning, våpen og ammunisjon. Disse mangler kan bare langsomt elimineres. Dog kan Hærens verdi i løpet av året 1940 bli bedre, særlig gjennom utdanning av reserver. Dette kan dyktiggjøre den i å løse forsvarsoppgaver stillet overfor en noenlunde likeverdig motstander. Men også da er Hæren tallmessig svak, særlig sett i forhold til landets størrelse og dets lange grenser.»

På vår reise hørte vi forskjellige norske uttalelser, også fra øyenvitner, angående delvis deprimerte militære forhold i avgjørelsens time, som var mer drastisk enn man kan finne i den flittig studerte lektyre. Foreksempel den nåværende stabssjef i DKT (sommeren 1982) angående uklårheter natten mellom 8. og 9. april: Diskusjon frem og tilbake hvorvidt det var hel eller delvis mobilisering. Resultatet ble at i stedet for fire regimenter ble bare et par enheter mobilisert. Eller en kanonkommandør som fortalte fra morgenen 9. april i Bergen om forvirringen der den morgenen. Til å

begynne med ville ingen tro at det var alvor. Avgjørende tid gikk tapt ved langsom kanonbehandling, manglende trening og at kanonene ikke hadde vært skutt med på flere ti-år. Det var ikke mulig å organisere virkningsfull innsats.

For dette og annet faller ansvaret på det sosialdemokratiske parti (AP) som satt ved makten siden 1935. De som gjennom år i opposisjon av innenrikspolitiske grunner hadde bekjempet et sterkt forsvar, måtte med regjeringsansvar ta avstand fra sine tidligere holdninger, men hadde vanskelig for å slå over til en positiv forsvarspolitik. Tyskerne registrerte f.eks. dårlige avlønninger av det norske offiserskorpset og mente at dette var et indisium på offiserenes begrensede sosiale prestisje. Befolkningens innstilling til regjeringens tvilsomme holdning i militære spørsmål er vanskelig å fatte, dog kan man ikke overse en sterk pasifistisk strømning. Man kan lure på om Vidkun Quisling, som beviselig hadde liten andel i de tyske angrepsforberedelser, kom beleilig til å avlede det virkelige ansvar?

Her kommer spørsmålet om ikke forsømmelsene i det militære instrument fremtvang en innskrenkning i den nøytralitetspolitiske handlingsfrihet, og om man under slike omstendigheter fra begynnelsen av skulle ha satset på hjelp utenfra, hvorved årsak og virkning muligens kunne vært byttet om.

Men i denne situasjonen var det bare tenkelig med hjelp bare fra den ene side — den britiske. Den norske nøytralitetspolitikk kunne derfor ikke overfor Tyskland virke troverdig.

Under slike omstendigheter kunne ikke Norge vente seg noen sikkerhet gjennom sin er-

klærte nøytralitet. *Men hvordan kunne det ha sett ut under andre forhold, dersom angriperne hadde møtt et mobilisert, godt utrustet norsk forsvar med høy kampmoral? Med alle reservasjoner i slike betraktninger, må man med sikkerhet allikevel kunne fastslå at man på alliert side ville vært mindre besluttosom og mindre lysten på å foreta seg noe. På tysk side var man av transporttekniske grunner ikke på noe sted i stand til å landsette en styrke på mer enn to bataljoner eller ca 2 000 mann og de tyske flyenes aksjonsradius fra tyske flyplasser ikke ville rekke inn over Midt-Norge. For den kritiske fase av landgangen ville altså lokal norsk overlegenhet vært sannsynlig. For den neste fase i erobringen må man huske at tyskerne, med tanke på det forestående felttog i Frankrike bare kunne avgi et mindre antall divisjoner til felttoget i Norge, tilsammen 6, og av disse var bare bergtroppene førsteklasses. Nettopp ved besøk på stedet og i møte med lendet, blir man klar over hvilke taktiske og operative fordeler forsvareren har.*

De dype bukter kunne forsvares i lengre tid ved hjelp av miner, demoleringer og sperringer. For en tilreisende blir det også klart hvilke uhyre distanser det dreier seg om for en angriper, med rundt 2000 kilometer fra Oslo til de nordligste landsdeler. Man kunne ikke utelate Nord-Norge uten at «Weserübungs» strategiske mening var gått tapt. Man kan absolutt ikke unngå å ta med i betraktningen en vellykket norsk forsvarskrig. Det viser kampene ved Narvik. Når man ser på de ekstremt store risikoer for den tyske operasjon, er det et spørsmål om den tyske «Weserübung» under slike omstendigheter overhodet hadde latt seg gjennomføre.

## Busstransporter

Når De trenger buss til de forskjellige transporter disponerer vårt selskap busser i forskjellige størrelser.

Derfor henvend Dem til oss

**LILLESAND OG TOPDALENS BILRUTER**  
V. Strandgt. 33 — Kristiansand S.  
Tlf. (042) 26 980



**GUMMI-  
STEMPLER**

**Stempelfabrikken SAM**  
Sigvald Samuelsen  
WELHAVENSGATE 1B — OSLO 1

**VI LEVERER ALT I STEMPLER — TLF. 20 81 23**



**Tou-smak  
gir mersmak**



Aksjeselskapet TOU — Stavanger

*Utvikling og produksjon  
av avansert elektronisk  
utstyr for det norske Forsvar*

**AME** AKSJESELSKAPET  
MIKRO-  
ELEKTRONIKK  
Postb. 83, 3190 Horten, Tlf. 033 42651 Telex 21127

## Sluttbemerkninger

Forskjellen i det sikkerhetspolitiske konsept for Danmark, Norge og Sveits lar seg ikke overse. *Danmark* holdt et militært forsvar av Jylland mot et tysk angrep for hensiktsløst, og forsøkte i rett tid å komme til en fredelig løsning med Tyskland. *Norge* holdt en invasjon på grunn av de ekstreme geografiske betingelser for usannsynlig og regnet vel også med støtte fra Storbritannia, og lot derfor den svake nøytralitetsvakt bestå. Bare en brøkdel av landstridskreftene sto derfor til disposisjon den kritiske morgenen. Hverken det danske eller det norske regnestykket gikk opp. Begge land måtte betale for sine feil med store offer under fremmed herredømme inntil den allierte seier endelig befri dem.

Krigsmuseene i Norge og Danmark handler mindre om motstanden mot erobrerne enn den som kom mot okkupasjonsmakten, og gjør det klart for den besøkende hvor meget mer smertelige minnene om okkupasjonsårene er blitt.

*De sikkerhetspolitiske konsekvenser* er i begge land blitt at de vil sikre sin frihet, fred og uavhengighet som medlemmer av det nordatlantiske forsvarsforbund. Dette gjelder også for Danmark, selv om den kraftløse politikk dengang fremholdes av fredsbevegelsene som det gode eksempel. Hvis de danske erfaringer under krigen virkelig hadde vært så gode, så hadde vel Danmark ikke hatt noen grunn til å fravike resepten.

I motsetning til begge de to nordiske land forutsetter det sikkerhetspolitiske konsept i vårt land innbitt motstand fra først til sist mot enhver angriper. Av den grunn venter vi en dissuasiv virkning på enhver

som i sine strategiske vurderinger planlegger angrep på vårt land.

Norges tragiske skjebne 1940—45, bortsett fra forskjell i konsept, klargjør for oss at den avgjørende forutsetning for ethvert nøytralitetspolitisk konsept er dets *troverdighet*.

Politisk og militær troverdighet henger sammen. For det sistnevnte trengs det materiell og organisert moralsk kampberedskap, med *uavbrutte* forbedringer i såkalt fredstid.

### Siterte kilder

«Die Wehrmacht Schwedens, Norwegens und Dänemarks (Stand Februar 1940)» Forfattet gjennom Oberkommando des Heeres, O Qu IV, Abt Fremde Heere Ost (IIb) Nr. 1121/40 geheim, Berlin Februar 1940. Maskinskrevet manuskript i Bundesarchiv/Militärarchiv Freiburg i.B.

### Benyttede fremstillinger

François Bédaria.

La stratégie secrète de la drôle de guerre, Paris 1977.

Thomas Kingston Derry

The Campaign in Norway. History of the Second World War, United Kingdom Military Series, ed. by J. R. M. Butler, London 1952

Alfred Ernst

Die Bereitschaft und Abwehrkraft Norwegens, Dänemarks und Schweiz in deutscher Sicht. In: Neutrale Kleinstaaten im zweiten Weltkrieg. Schriften der «Schweizerischen Vereinigung für Militärgeschichte und Militärwissenschaften», Heft 1, Münsigen 1973.

Basil Liddel Hart

Geschichte des Zweiten Weltkrieg, Band 1, Düsseldorf-Wien 1972.

Walther Hubatsch

«Weserübung» Die deutsche Besetzung von Dänemark und Norwegen 1940. Studien und Dokumente zur Geschichte des zweiten Weltkrieges, herausgegeben vom Arbeitskreis für Wehrforschung, Band 7, Göttingen 1960.

Walter Hubatsch

Polenfeldzug, sowjetisch-finnischer Winterkrieg, die Besetzung Skandinaviens. In: Der 2. Weltkrieg, Bilder-Daten-Dokumente, Gütersich 1968.

François Kersandy

Stratégies et Norwege 1940. — Les jeux de la guerre et du hasard, Paris 1977.

Klaus A. Meier og

Bernd Stegemann.

Die Sicherung der europäischen Nordflanke, In: Das Deutsche Reich und der zweite Weltkrieg, utgitt av Militärgeschichtlichen Forschungsamt, Band 2. Stuttgart 1979.

O. V. Munthe-Kaas

The Campaign in Norway 1940. In: Revue internationale d'Histoire Militaire No 47, 1980.

The Great Powers and the Nordic Countries 1939—40. Scandinavian Journal of History, published under the auspices of the Historical Associations of Denmark, Finland, Norway and Sweden, 1977, vol. 2, No 1—2 (med bidrag av O. Riste, F. Bédaria, D. Dilks, O. Karup Pedersen, H. D. Looock, E. Lónnroth, T. Polvinen, M. Skodvin, P. A. Zhilin.)

Fridolin Wichser.

«Weserübung»-la Schandinavie dans la stratégie alliée. Uttrykket arbeide fra Militärhistorischen Seminar der Universität Zürich, Sommersemester 1982. ■

Internasjonalt  
REISE-  
KREDITTKORT?



EUROCARD NORGE A/S  
Postboks 1466, Vikå, Oslo 1